

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı

18 Nisan 2018 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ömer Serdar'ın, Batı Ülkelerinde İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonununun 9-13 Nisan 2018 tarihlerinde Almanya'ya yaptığı inceleme ziyaretine ve Komisyona yapılan bireysel başvurulara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı Süleyman Arslan'ın, 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin (3)'üncü fıkrası gereğince Kurumun görev ve yetkileri ile faaliyetleri hakkında Komisyonu bilgilendirme sunumu

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

4'üncü Toplantı

18 Nisan 2018 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu saat 10.37'de açıldı.

Komisyon Başkanı Ömer Serdar, Batı Ülkelerinde İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonununun 9-13 Nisan 2018 tarihlerinde Almanya'ya yaptığı inceleme ziyaretine ve Komisyona yapılan bireysel başvurulara ilişkin bir açıklamada bulundu.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı Süleyman Arslan tarafından, 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin (3)'üncü fıkrası gereğince Kurumun görev ve yetkileri ile faaliyetleri hakkında Komisyonu bilgilendirme sunumu yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 14.06'da toplantıya son verildi.

18 Nisan 2018 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.37

BAŞKAN: Ömer SERDAR (Elâzığ)

BAŞKAN VEKİLİ: Fatma BENLİ (İstanbul),

BAŞKAN VEKİLİ: Şenal SARIHAN (Ankara)

SÖZCÜ: Leyla ŞAHİN USTA (Konya)

KÂTİP: Sibel YİĞİTALP (Diyarbakır)

BAŞKAN – Herkese günaydın.

Komisyonumuzun sayın üyeleri, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı ve Kurul üyeleri, değerli basın mensupları; hepinize “Hoş geldiniz.” diyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 26’ncı Yasama Dönemi Üçüncü Yasama Yılı 4’üncü toplantısını açıyorum. Yeterli çoğunluğumuz vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ömer Serdar’ın, Batı Ülkelerinde İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonunun 9-13 Nisan 2018 tarihlerinde Almanya’ya yaptığı inceleme ziyaretine ve Komisyona yapılan bireysel başvurulara ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, öncelikle, Batı Ülkelerindeki İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonunun 9-13 Nisan 2018 tarihleri arasında Almanya’nın Berlin ve Köln şehirlerinde yaptığı inceleme ziyaretlerine ilişkin heyetinizle bazı gözlem ve değerlendirmelerimi paylaşmak istiyorum.

İnceleme ziyaretlerini gerçekleştiren heyet, benim başkanlığında, Alt Komisyon Başkanı Adıyaman Milletvekili Adnan Boynukara ile üyeler Denizli Milletvekili Sema Ramazanoğlu ve İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal’dan oluşmaktaydı.

9 ve 10 Nisan 2018 tarihlerinde Berlin şehrine gerçekleştirilen inceleme ziyaretinde Almanya Federal Meclisi Milletvekili ve Göç, Mülteciler ve Uyum Eski Bakanı Aydan Özoğuz ile Almanya Müslümanlar Merkez Konseyi, Federal Almanya Cumhuriyeti İslam Konseyi ile Ayrımcılık ve İslamofobiye Karşı Ağ temsilcilerinin bilgi ve görüşlerine başvurduk. İnceleme ziyareti kapsamında ayrıca 11 Mart 2018 tarihinde saldırıya uğrayan Koca Sinan Camisi ile Berlin Türk Şehitlik Camisi ve Yunus Emre Kültür Merkezi’ni ziyaret ettik. İnceleme ziyareti sonunda Berlin Büyükelçiliğinde Türk STK’lerinin temsilcileriyle bir toplantı gerçekleştirdik.

11-13 Nisan 2018 tarihlerinde Köln şehrine gerçekleştirilen inceleme ziyaretinde ise Türk-Alman Ceza Avukatları Platformu Temsilcisi Avukat Mehmet Daimagüler ile Köln Türk Gençlik Birliği, Avrupa Türk İslam Birliği, Diyanet İşleri Türk İslam Birliği, Almanya Türk Federasyonu, İslam Toplumu Millî Görüş, Avrupalı Türk Demokratlar Birliği temsilcilerinin bilgi ve görüşlerine başvurduk. İnceleme ziyareti kapsamında ayrıca 13 Mart 2018 tarihinde saldırıya uğrayan Eyüp Sultan Camisi ile Merkez Camisi, Yunus Emre Kültür Merkezi ve Keup Caddesi Esnaflar Birliğini ziyaret ettik. Ziyaret sonunda Köln Başkonsolosluğunda Türk STK’lerinin temsilcileriyle bir toplantı gerçekleştirdik. Bu inceleme ziyaretleriyle İslam düşmanlığı konusunun sahadaki yansımalarını bizzat muhataplarından bire bir dinleyerek yerinde gözlemledik.

Şunu belirtmek isterim ki: Batı ülkelerinde yükselen İslam düşmanlığı sorunu sadece Müslümanların sorunu değildir. Bu sorun, dünya barışı ve küresel bir dünyada birlikte yaşamın gerekleri üzerinden ele alınmak ve çözüme kavuşturulmak zorundadır. Geçmişte Batı ülkelerinde “yabancı düşmanlığı” adı altında kendine yer bulan hoşgörüsüzlük ve ayrımcılık, günümüzde İslam düşmanlığı şeklinde devam etmektedir. Bu da meselenin esas itibarıyla Müslüman karşıtı ırkçılık meselesi olduğunu açığa çıkarmaktadır. Bu sebeple, İslam karşıtlığı ırkçılığın bir formu olarak görülmeli ve mücadelenin ahlaki zemini buna göre belirlenmelidir. Camilere yönelik saldırılardan, kılık kıyafet üzerinden Müslümanların ötekileştirilmesine, eğitim hayatından çalışma hayatına, günlük hayatın her alanını etkileyen kurumsal ayrımcılık ve İslam düşmanlığıyla mücadele edilmesi gerektiği açık bir olgudur. Din ve inanç özgürlüğü ile ayrımcılık yaşağının vazgeçilmez temel insan hakları olduğu bilinciyle hareket eden Komisyonumuz, yaptığı ve bundan sonraki süreçte yapacağı çalışmalarla küresel bir mesele olan İslam düşmanlığı konusunun çözümü için getireceği tespit ve önerilerle çözüm için elinden gelen tüm gayreti göstermeye devam edecektir.

Değerli milletvekilleri, gündemde belirtilen sunuma geçmeden önce sizlere Komisyona yapılan bireysel başvurularla ilgili bilgi vermek istiyorum.

Komisyonumuza 17 Nisan 2018 tarihi itibarıyla ulaşan toplam başvuru sayısı 12.648’dir. Bu başvurulardan 12.360 adedi hakkında gerekli işlem yapılmıştır. Komisyonumuzca işleme alınan başvuruların konularına göre dağılımı şu şekildedir:

Memuriyete ilişkin sorunlarda -göreve iade talebi, mobbing, sınavlar, ve benzeri gibi konularda- 4.158; cezaevlerine ilişkin başvurular 4.045; yargıya ilişkin sorunlar, şikâyetler 2.329; yasal düzenleme talepleri 377; Komisyonun girişimde bulunması, yerinde inceleme talebi 298; kolluk uygulamalarından şikâyetler -kötü muamele, işkence ve benzeri sorunlar- 163; askerlikle ilgili sorunlar 128; eğitimle ilgili sorunlar 136; özürli sorunları 27; çeşitli sorunlar -bunlar, sağlık sorunları, maddi yardım, iş talebi, sosyal güvenlik işlemlerinden dolayı şikâyetler- 447.

Komisyona yapılan başvurulardan kötü muamele, işkence iddiaları üzerine 113 dosya hakkında ilgili cumhuriyet başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulmuştur. Ayrıca, Komisyona başvuru olmaksızın basın-yayın organlarında, sosyal medyada dikkat çeken birtakım işkence, kötü muamele iddialarına ilişkin de toplam 20 vakayla ilgili Başkanlığımızca suç duyurusunda bulunulmuş, dosyaların takibi de yine Başkanlığımız tarafından yapılmaktadır.

Değerli üyelerimiz, şimdi gündemimizin 2’nci maddesi olan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9’uncu maddesinin (3)’üncü bendi gereğince kurumun görev ve yetkileri ile faaliyetleri konusunda Komisyonu bilgilendirmesi için buraya Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkan ve üyelerini davet ettik.

Ben kendilerine söz vermeden önce, önce Kurum Başkanı Süleyman Arslan, İkinci Başkan Mesut Kınalı, Başkan Yardımcısı Selahattin Doğan, kurul üyesi Mehmet Altuntaş, yine kurul üyesi Halil Kalabalık, Uzman Hicran Atatanır, Uzman Yardımcısı Mehmet Aktaş, Uzman Yardımcısı Merve Sisli, Basın Müşaviri Akın Aktay şu anda sunumu gerçekleştirecekler.

Ben Başkanlığımızın sunuşlarından sonra Sayın Başkanımıza ve üyelere sunumlarını yapması için söz veriyorum. Daha sonra sunumu müzakereye açık sorularınız varsa bunları cevaplamaları için tekrar kendilerine söz vereceğim.

Buyurun efendim.

III.- SUNUMLAR

1.- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı Süleyman Arslan'ın, 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin (3)'üncü fıkrası gereğince Kurumun görev ve yetkileri ile faaliyetleri hakkında Komisyonu bilgilendirme sunumu

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Başkanım, düğmeye bir basarsanız.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Çok teşekkür ediyorum, hepinize hayırlı sabahlar diliyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Açılmadı Başkanım. Zaten iktidar Eşitlik Kurumunun sesini de kesmiş, biz gelince sesinizi sonuna kadar açacağız. Kesiyorlar, iktidar eşitliği istemiyor.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Teknik hadiseleri iktidar olarak yorumluyorsunuz.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Çok teşekkür ediyorum, hepinize hayırlı sabahlar diliyorum. Bizi buraya davet ettiğiniz için ayrıca teşekkür ediyorum.

Mahmut Bey, Sayın Vekilim, yani siz iktidara gelmeden de bize yardımcı olabilirsiniz, desteklerinizi her zaman bekleriz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, daha açacağız, Eşitlik Kurumunun kanallarını özgürlük açısından daha açacağız, daraltmayacağız çünkü şu an daraltılmış durumda. Nefes alamıyorsunuz siz.

BAŞKAN – Buyurun efendim.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Sunumumuz, sunum planımız önce kurumun tanıtımı şeklinde olacaktır, genel bilgiler verilecek; arkasından 2017 yılında neler yaptık, bunu anlatacağız, sonrasında 2018'de buradaki ilk üç aya ilişkin yapmış olduğumuz çalışmaları size aktarmaya çalışacağız.

Biz esasen 2017 Yılı Faaliyet Raporu'nu hazırladık, kurulumuzda onayladık, bir basımımız olmamıştı, onu hazırlayıp size göndermeyi düşünüyorduk fakat bizden önce sizden bir talep gelince, bu kanun çerçevesinde bilgilendirme talebi gelince biz de bu faaliyet raporunu da bugüne hızlıca yetiştirmeye çalıştık, birkaç eksikliği olmuş içinde, tekrar hazırlayacağız inşallah ama kurumumuzun faaliyetleri, 2017 faaliyetleri elinizde sunulmuş olan raporlarda bulunmaktadır.

Bizim kurumumuzun aslında bir tarihi var; kendimiz 2016 yılında, 6 Nisan 2016 tarihli ve 6701 sayılı Kanun'la Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olarak kurulduk ama daha öncesinde 2012'de 6332 sayılı Kanun'la Türkiye İnsan Hakları Kurumu kurulmuştu. Daha öncesinde 2000'de Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı olarak Başbakanlığa bağlı bir birim olarak faaliyet gösteriyordu. Tabii, her seferinde kanunla yeni görevler ve yeni yetkiler verilmiş durumda. Son hâliyle 6 Nisan 2016'da kanun yürürlüğe girdi. Hemen arkasından, kurula üyelik için başvurular alınmaya başlandı. Tam da başvurular yapıldıktan hemen sonra -haziran ayında başvurular alındı- temmuz ayında 15 Temmuz FETÖ darbe girişimi gerçekleşti. Tabii, bu süreçte ne olur; biz de açıkçası daha kurula müracaat eden kişiler olarak bekliyorduk. Bunu da özellikle söylemek istiyorum; Plan ve Bütçe Komisyonunda ben bunu söyledim “Biz de burada mağdur olduk, bir sene beklemek durumunda kaldık.” dedim, ertesi gün gazetede manşet oldu, işte “İnsan haklarını unutun.” diye manşet yapmış bir gazete. Böyle bir şey değil ama ben orada şunu söylemek istedim: “Bu kadar netameli bir süreçte yine bu kurum kurulduysa bu iyi bir şeydir fakat biz de kurum olarak bu şeyden bir yara aldık.” demiştim.

Şimdi kurulumuz 16 Mart 2017’de Resmî Gazete’de ilan edilerek göreve başladı. Ben 25 Mayıs’ta, ilk toplantıda Başkan seçildim. O tarihten itibaren çalışmaya başladık. Şimdi, kurumun tabii, kanununda da geçen şey şu: “Altı ay içerisinde yönetmeliklerini çıkarır.” diyor. Bu altı aylık sürede biz ilk önce yönetmelikleri çıkarmak istedik ama hemen daha başladığımız gibi bütçeyi hazırlama gereği doğdu, onunla ilgili bir gayretimiz vardı. Stratejik planı yok, onunla ilgili bir çalışmanın içine girdik; ne yapacağız, arkadaşlar bir araya geliyoruz. Bu konuda Kalkınma Bakanlığının da bir anlayışı oldu yeni kurulan bir kurum olarak değerlendirildiğimiz için ve biz bir yandan yönetmelik çalışmalarını yaparken bir yandan da paydaş olarak çalışabileceğimiz kurumlarla tanışmalarımızı gerçekleştirmeye, istişarelerimizi gerçekleştirmeye başladık. Bu arada yine yurt dışında ilişkili olduğumuz Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi gibi uluslararası kuruluşlara, bu arada İslam İşbirliği Teşkilatı İnsan Hakları Komisyonuna ziyaretlerimiz oldu, onlarla da tanışmalarımız oldu, bu şekilde çalışmaya başladık.

Şimdi kanunumuzda üç ana görev belirlenmiş durumda, çalışma alanı belirlenmiş durumda; bunlardan birisi, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi bölümü. Bu, zaten daha öncesinde de kurumun tarihinde var olan bir şey fakat 2016’da Bakanlar Kurulu kararıyla ulusal önleme mekanizması kurulmuş oldu yani bu görev İnsan Hakları Kurumuna verildi. Daha sonra -tabii, bunun da bir yasal altyapısı yoktu, Bakanlar Kurulu kararıyla bu kurula verilmiş bir görevdi- yeni çıkan kanunla buraya bir de “Eşitlik Kurumu” eklendi, ulusal önleme mekanizması da kanuni dayanağa kavuşturulmuş oldu. Böylece bizim kurum kanunumuzla bir kurum çatısı altında üç ayrı çalışma alanı oluşturuldu; insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle karşı ulusal önleme mekanizması görevi, bir de ayrımcılıkla mücadele ve eşitliğin sağlanması alanında çalışmak üzere bir görev alanı eklenmiş oldu.

Şimdi, bu ayrımcılıkla mücadele alanı bizim açımızdan, ülkemiz açısından yeni bir alan. Burada tabii, toplumdaki bütün kesimlerin, toplumsal hayatın bütün alanlarının eşit katılımının sağlanması amaçlanıyor, ayrımcılıkla mücadele edilmesi amaçlanıyor. Bu konuda bizim eğitim ve farkındalık çalışmaları yapmamız gerekiyor kanuni görev olarak. Yine bireysel başvuru alıyoruz, resen inceleme de yapabiliyoruz. Kurul eğer bir ayrımcılık ihlali tespit ederse o zaman bin liradan 15 bin liraya kadar idari para cezası yaptırımını uygulayabilmekte. Bu işkence ve kötü muameleyle karşı ulusal önleme mekanizması görevimiz de şu şekilde gerçekleşiyor: Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştiriliyor. Kurumlarda bulunan kişilerden başvuru alınıyor. Tabii, bunun içine neler giriyor? Cezaevleri, nezarethaneler, geri gönderme merkezleri, geçici barınma merkezleri, psikiyatri merkezleri, huzurevleri giriyor.

Kurumumuzun yapısı şu şekilde: Kurum, Kurul ve Başkanlıktan oluşuyor. Başkanlık da başkan yardımcılarını ve altında 10 hizmet birimi ve çalışma gruplarından oluşuyor.

Yönetmelik çalışmaları olarak ilk bizim yaptığımız şey, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’i hazırladık. Bu yönetmeliğimiz 24 Kasım 2017 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yine İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanlığı Yönetmeliği, o da 11 Kasım tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Keza, aynı tarihte Sözleşmeli Personel İstihdam Edilmesine İlişkin Usul ve Esaslar yayımlanarak yürürlüğe girdi. Daha sonra teşkilat yönetmeliği teklifi, bu teşkilat yönetmeliği Kurul tarafından teklif ediliyor, Bakanlar Kurulu tarafından yayımlanıyor. Biz bunu Kurul olarak kabul ettik, Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere Başbakanlığa gönderdik.

Yine başka bir çalışma; bu yani biraz ortada, buna dikkatinizi çekmek isterim: İl ve ilçe insan hakları kurulları, daha önceden Başbakanlığa bağlıydı bunlar yani Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığına bağlıydı fakat Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı kaldırıldığı için burada bir kopukluk var. Daha doğrusu eski bir yönetmelik var, yine o yönetmelik cari. Bu çerçevede il ve ilçe insan hakları kurulları faaliyetlerini bize bildiriyorlar, raporluyorlar ama bir düzenlemeye ihtiyaç var, bunu da çalışıyoruz, zaman içerisinde, umarım Başbakanlık da düzenleme yapacaktır çünkü kanunumuzda şöyle diyor... Önceki kanunda “İnsan Hakları Kurumu bürolarını kuruncaya kadar mevcut kurullar kurumun bürosu olarak çalışmaya devam eder.” diyordu. Son kanunda da yine söylenen şey, “Başbakanlık tarafından yeni bir düzenleme yapıncaya kadar il ve ilçe insan hakları kurulları faaliyetlerine devam eder.” diye bir düzenleme var. Burada biz görüşmelerimizi devam ettiriyoruz.

2017 yılına ait başvuru sayılarını ben paylaşmak istiyorum: Şimdi, tabii, yönetmelik 24 Kasım'da yayınlandı dedik. Bu yönetmelik yayımlanmaya kadar ayrımcılık yasağı ihlali iddiasıyla 98 başvuru geldi; ulusal önleme mekanizması kapsamında işkence ve kötü muamele şikâyetleri... Şimdi burada işkenceyle ilgili şikâyet fazla gelmedi, “kötü muamele” denilen şeyler olabiliyor, bunlar daha ziyade cezaevlerinden gelebiliyor. Yani bu da hani belki sağlığa erişim hakkı gibi, işte, dışı ağrıyor, zamanında yetiştirilemiyor gibi şikâyetler olabiliyor. Ulusal önleme mekanizması kapsamında 120 başvuru geldi, yine genel insan hakları alanında ve diğer konularla ilgili olarak 151 başvuru gelmiş oldu.

Şimdi, tabii, bu başvurular yönetmelik yayınlanmadan önce olduğu için biz o süre içerisinde doğrudan kurul olarak değerlendirme yapmadık, ilgili diğer kurumlara yazışmalar yoluyla şikâyetleri ilettik ve neler yapılıyor, konuyla ilgili bize bilgi vermelerini istedik, olumlu katkı sunmaya çalıştık. Daha sonra 2017 sonuna kadar -zaten bir aylık bir süreç var- o süreçte 4 tane ayrımcılık yasağı ihlaliyle ilgili başvuru oldu, 33 ulusal önleme mekanizması başvurusu oldu, 53 tane genel insan hakları ve 16 tane diğer insan hakları konularıyla ilgili başvuru oldu; toplamda 2017 sonuna kadar 422 başvuru oldu. Tabii, burada şunu da söylemek gerekiyor: İnsan Hakları Kurumu olduğumuz için vatandaş aklına gelen her şeyi bize yazmış oluyor ama biz ayrımcılık ihlali iddiası niteliğini taşıyorsa... Ki onun da kanununda tanımlanan varsayılan ayrımcılık temellerine dayalı olması lazım, bunlar da nedir; ırk, din, dil, siyasi, felsefi görüş, engellilik, yaşlılık, servet gibi ayrımcılık temelleri var, bunlara dayanarak bize başvuru yapılması lazım. Onun dışında yani birazcık karıştırılabilir, sanki mobbing konusu olan her konu bizim kurumumuza gelecekmış gibi değerlendiriliyor, ondan dolayı da bir hayli başvuru oluyor; böyle de değil.

Şimdi, yani bu durumda genel 422 başvuru içerisinde ayrımcılık yasağı ihlali iddiasının yüzde 25 olmuş başvurular içerisindeki oranı, yüzde 37 de işkence ve kötü muamele karşı ulusal önleme mekanizmasına yapılan başvuru olmuş, yüzde 38 de genel konularla ilgili başvurular.

Şimdi, biz neler yaptık 2017’de? Evet, hem kamu kurumlarıyla hem de sivil toplum kuruluşları tarafından organize edilen 33 etkinliğe iştirak ettik ve katkı sağladık. Bunları açabileceğimiz diğer slaytlarımızda. İslam İşbirliği Teşkilatı, Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği tarafından organize eden 7 uluslararası çalışmaya katılmış olduk.

16/17/18 Ekim 2017 tarihlerinde Rize ve Trabzon illerini kapsayan bir izleme ziyaretimiz oldu. Bu kapsamda Rize Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerini ziyaret ettik, Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunu inceledik, Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunu ziyaret ettik, Araklı Açık Ceza İnfaz Kurumunu ve yine Trabzon Ataköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Merkezini inceledik. 20 Aralık tarihinde de bir iddia vardı, Antalya Gazipaşa İlçe Emniyet Müdürlüğünde bir ölüm vakası vardı, onun üzerine oraya habersiz olarak gittik, orada da bir inceleme yaptık.

Bizim zaten başında planladığımız şey, 10 Aralık 2017’de başvuru aldığımızda -Dünya İnsan Hakları Günü- o gün de başvuru almaya başladığımızı ilan etmek şeklindeydi. Tam da o günlerde İstanbul’da sivil toplum kuruluşlarına yönelik bir fuar vardı 200 sivil toplum kuruluşunun katıldığı. Biz oraya katıldık, hem kurumu orada tanıttık hem de sivil toplum kuruluşlarıyla karşılıklı istişarelerimiz oldu. Yine, o gün televizyonda biz kurumun başvuru almaya başladığını ilan etmiş olduk. Yönetmeliklerimiz de zaten yürürlüğe girince ilan edilmiş oluyor işin gerçeği.

Yine Dünya İnsan Hakları Günü’nde 15 bin afişi, bütün il ve ilçelere hazırlayıp gönderdik. Yine İstanbul ve Ankara’da ana arterlerdeki üst geçitlere büyük pankartlar astık, insan haklarıyla ilgili bilinç oluşturma adına billboardlara yine afişler astık.

Evet, kurumumuzun tabii eğitim çalışmaları yapması gerekiyor. Bu çerçevede kamu kurum ve kuruluşlarından meslek öncesi veya meslek içi eğitim programlarında insan hakları ve ayrımcılıkla ilgili -eğitim vermek üzere- talepler oldu. Biz elimizdeki uzmanlarımızı, uzman yardımcılarımızı buraya eğitim vermeye gönderdik. Sivil toplum kuruluşlarından da talepler oldu, onlara da yine eğitim vermek üzere uzmanlarımızı gönderdik.

Yine 2017 yılı içerisinde paydaş kurumlardan gelen yazılar oldu, mevzuat değişiklikleri, eylem planları, raporlar ve benzeri. Bunlarla ilgili görüş ve öneriler istendi. Onlarla ilgili görüş ve önerileri de sunmuş olduk.

Yine, tabii, başlangıç itibarıyla stratejik planımız olmaması dolayısıyla bir stratejik plan çalışma grubu kurduk. O da çalışmalarını şu aşamada sona getirmiş durumda. Bunda da Kalkınma Bakanlığıyla birlikte çalışıyoruz.

Tabii, bu 2017 Faaliyet Raporu’nda katıldığımız etkinliklerle ilgili detaylı bilgiler var. Onları da burada okuma imkânı bulunabilir, sorulursa da sonra cevaplandırmaya çalışırız.

2018 yılında bizim artık yavaş yavaş kamuoyunda bir tanınma durumumuz olacaktır. Kendimiz de birazcık altyapımızı oluşturmaya başladık. Bunlarla ilgili olarak 2018 yılındaki başvuruları da söyleyeyim: Ayrımcılık konusunda 20 başvuru aldık üç ay içerisinde. Yine genel insan haklarıyla ilgili olarak 24 başvuru oldu. 97 ulusal önleme mekanizması kapsamında başvuru alındı. Diğerleriyle beraber toplam 152 başvuru yapılmış oldu 2018 yılı içerisinde.

2018 yılı Ocak ayında Ankara Demetevler Fatma Üçer Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezini, yine Ankara’da Dr. Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisini ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezini ziyaret ettik, onlarla ilgili raporlar hazırladık. Yine, şubatın başında tam da bu Afrin Operasyonu’nun başladığı günlerde Kilis’e gittik; hem orada Öncüpınar Geçici Barınma Merkezini, yine arkasından Hatay Boynuydoğan Geçici Barınma Merkezini ziyaret ettik hem de Silahlı Kuvvetlerin terörle mücadele kapsamında yapmış olduğu operasyona desteğimizi orada açıklamış olduk. Daha sonra nisan ayında yine Balgat 75. Yıl Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezini ziyaret ettik, raporlaştırdık. Daha sonra yine mart ayında, 22 Martta Elazığ 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumlarını ziyaret ettik.

Şimdi, bu ziyaretlerden Ankara Demetevler Fatma Üçer Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi raporlaştırıldı. Yine Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisi Toplum Ruh Sağlığı Merkezi raporlaştırıldı. Kilis ve Hatay’daki geçici barınma merkezlerinin ziyaretleri raporlaştırıldı. Bu raporlar 6 Mart tarihli kurul kararıyla kabul edildi.

Evet, yine, Őu anda ulusal önleme mekanizması faaliyetleri çerçevesinde alıkonulma mekânlarına ilişkin hazırladığımız bir kılavuz var. Bunun son redaksiyonu yapılıyor. Yine “İşkence ve Kötü Muamelelerin Önlenmesi İçin Alıkonulma Merkezleri Yöneticilerinin Eğitimi ve Bilinçlendirilmesi” adlı bir faaliyeti planı, yüz seksen günlük faaliyet planı çerçevesinde hazırlandı, Başbakanlıkla da görüşüldü, oradan da olumlu bir cevap alındı. Bu da inşallah kurul kararıyla faaliyete geçirilecektir.

Şimdi, bir diğer konu da biz AİHM ve AYM'nin, Anayasa Mahkemesinin işkence ve kötü muameleyle ilişkiyi kararlarını düzenli olarak takip ediyoruz, inceliyoruz, gerekli görüldüğünde de görüşlerimizi sunacağız inşallah.

Evet, burada ziyaretlerimize ilişkin bir açıklamamız olmuş basında çıkan, TV 24'te ve birçok gazetede, televizyonda yer alan haberlerimiz oldu. Ben bunları hızlıca geçmiş olayım.

Genelkurmay çatı davasına müdahale dilekçesi verdik ve buradaki darbelere karşı duruşumuzu belirten bir açıklamamız da oldu.

Evet, bir yandan da akademisyenleri çalıştıralım istedik, bu konuda taleplerimiz oldu. Belli üniversitelerden ve Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Daire Başkanlığından katılımcıların katılımlarıyla bir komisyon oluşturduk, geçici bir komisyon. Burada “İnsan haklarını yeniden düşünelim.” dedik. Belki bununla ilgili bir sempozyum çalışmamız olacaktır. Neler olabilir; bu konuda fikir teatimiz oldu. Bunun da sempozyuma dönüşme ihtimali var.

Tabii, kurum içindeki altyapı çalışmalarımız devam ediyor. Hemen oraya geçiyorum. İl ve ilçe insan hakları kurulları faaliyetlerinin bize sürekli gelmesi gerekiyor. Onların istatistiklerini çevrim içi toplayabilmek için bir program geliştiriyoruz. Kurumun web sayfası faaliyete geçmiş oldu ancak iyileştirme çalışmalarımız devam ediyor. Yine Bilgi İşlem Dairesiyle, TÜRSAT'la görüşmelerimiz devam ediyor. O konuda mümkün mertebe teknolojinin imkânlarından en iyi şekilde istifade etmek istiyoruz.

Yine uluslararası ilişkiler bölümümüz, benzerimiz, bizim muadilimiz ulusal insan hakları kurumlarıyla yazışmalar yaptı diğer ülkelerdeki. Buralarla ikili ilişkilerimizi, iş birliğimizi geliştirme yönünde iyi niyetimizi belirten yazılarımız oldu. Onlardan da geri dönüşler başlamış oldu. Avrupa Konseyiyle, Birleşmiş Milletlerle ortak çalışmalar yapmak için uğraşılıyor, görüşmelerimiz devam ediyor. Avrupa Konseyi tarafından da bize 2019 yılı için temel hakların geliştirilmesi alanında bir proje desteği olacak. Onunla ilgili görüşmelerimiz de devam ediyor.

Ayrımcılıkla mücadele, ulusal önleme mekanizması ve yaşlı hakları konularında toplam 6 proje taslağı hazırlanmış durumda. Yine, İnsan Hakları Eğitim Modül Taslağı hazırlandı, kurulun önüne getirilecek. Ondan sonra inşallah insan hakları alanında gerek kurumlara gerekse kamuya, halkımıza eğitim faaliyetlerimiz başlamış olacak.

Evet, burada bir de Şey var, 10 Aralık İnsan Hakları Günü kapsamında illerde ilk, orta ve lise düzeyinde yarışmalar yapılmıştı, kurullar tarafından, il ve ilçe insan hakları kurulları tarafından. Biz bunları topladık, bunlarla ilgili uygun görülenleri, ödüle layık görülenleri ödüllendirmek için bir komisyon kurduk; o da çalışmasını devam ettiriyor.

2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı ile buna dayanılarak oluşturulan yıllık planlarda “Temel hak ve özgürlükler” başlığı altında mevcut durum, hedef ve amaçlar ile politikaların oluşturulmasına katkı sunmak amacıyla istişari mahiyette toplantılarımız gerçekleştirilmektedir.

Ben burada Şunu söyleyeyim: Yani kurumumuz hakikaten çok önemli bir kurum. Bunun önemine uygun bir şekilde desteklenmesi gerekmektedir. Tabii, mevcut binamız bu konuda yetersiz. Biz ilk planda bu binayı ele alalım ve kurumun saygınlığına, mehabetine uygun bir binaya geçelim diye

uğraştık ancak böyle bir imkâna kavuşamadık. Bu bizi engelleyen bir durumdu ama şu an itibarıyla şöyle bir şey oldu: Sadece bina değil, bütçemiz de yetersiz durumda. Bunu ben Bütçe Komisyonunda da söylemişim yani Başbakanlığımızın bu konuda bize sözü de var. Şunu da söyleyelim: 2018 yılı programında Türkiye İnsan Hakları Kurumunun geliştirilmesi, altyapısının, kapasitesinin geliştirilmesi, bütçe ve mali durumlarının iyileştirilmesi 2018 yılı programına alınmış durumda. Bu konuda sorumluluk da Başbakanlıkta, Maliye Bakanlığının ve bizim de takibimizde. Bu yıl da bu kapasitenin geliştirilmesi için çalışmalar yapılacak. Hükümet de inşallah bu konuda gereken sorumluluğu yerine getirir. Biz de 2018 yılı sonunda güzel bir faaliyet raporuyla, dolu dolu bir faaliyet raporuyla tekrar sizin karşınıza çıkarız diyorum.

Teşekkürlerimi arz ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Müzakere ve soru faslına geçmeden önce hemen söyleyeyim, 6/4/2016 tarihinde Resmî Gazete’de yürürlüğü giren bu kanunla kurulun kurulması, üyelerinin atanması süreçleri biraz tabii zaman aldı. Biz zaman zaman görüştüğümüz için sorunlarına da vâkıfım. Biraz fiziki altyapı sorunları da kurulumuz yaşıyor ancak bu yasama dönemi yoğun bir ilişki içerisinde biz de evrak havale etmeye başladık bu kuruma, özellikle ayrımcılık ve işkenceyle ilgili komisyonumuza gelen iddiaların araştırılması ve bununla ilgili bilgi verilmesi anlamıyla kuruma evrak havale etmeye çalıştık. Bugün aslında bu kurulu davet ettiğimizde kurulun bir genel yapısını tanımak, bununla ilgili Komisyonumuza bilgi sunmak anlamında biz davet etmiştik. Aslında, yasa gereği, faaliyet raporunun yılda bir Meclise sunulması kurul tarafından vardı. Sayın Başkanımız hafta içerisinde bana o bilgiyi verdiler, hızla biraz bu raporu hazırladılar. Rapor daha ikmal edilecek. Bundan sonra bu konuda daha düzenli bilgiler sunulmuş olacak.

Bu başvuru kurumları arasında da eş güdüm sorunu aslında var yani bunu da zaman zaman konuşuyoruz. İnsanların başvuru kurumları burada İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, idarede Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu, Dilekçe Komisyonu, BİMER, CİMER Ombudsman... Bunu da aslında Komisyonumuzun bir ara ele alıp bunlar arasındaki eş güdümün sağlanması konusunda da bir çalışma yapması gerekiyor.

Evet, bu sunumdan sonra hem sorularınız hem de müzakereye açmak açısından...

Buyurun Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Teşekkür ederim Değerli Başkan.

Değerli Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumunun Başkanı ve üyeleri; hoş geldiniz. Sizlere ve değerli basın mensuplarına selam ve saygılarımızı iletiyoruz. Emeğinize sağlık, yüreğinize sağlık.

Kurum gerçekten Türkiye için güzide bir kurum, yeni bir kurum. Fakat 2017 Faaliyet Raporu olarak baktığımız zaman toplam sayfa sayısı 64; 34’e kadar kanun ve kurumun tanıtımıyla ilgili yani faaliyetle alakalı 34’üncü sayfaya kadar yok. 34’üncü sayfadan sonra baktığımız zaman hemen 34’te, “2017 Yılı Faaliyetleri” başlığına baktığımız zaman, efendim, toplam başvuru sayısı -ayrımcılık ihlali- 102. Türkiye gibi bir ülkede... Değerli Başkanımızla, Komisyon Başkanımızla, Değerli Bakanımızla birlikte; insan hakları, İslamofobiyle ilgili, İslam düşmanlığıyla ilgili alt komisyonun başkanıyla birlikte biz yurt dışına gittiğimiz zaman... Yani güya biz bu kurumları Avrupa’dan aldık; onlarda bile bu sayının katbekat üstünde varken Türkiye gibi bir ülkede ayrımcılıkla ilgili 102, hele hele bir darbe girişimi olmuş, insanların ağızlarına bant çekilmiş... Daha iki hafta önce İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı dedi ki: “Kardeşim, bize oy vermeyenlere biz hizmet götürmeyeceğiz.” Al işte, sizin alanınızın içerisine giriyor, kanun da size resen araştırma yetkisini vermiş. Resen burada baktığımız işlerin sayısı 25 ve bu kadar insan hakkının ihlal edildiği, ayyuka çıktığı bir dönemde doğrusu sayının bu kadar az

olması bir; ya kurumu yeteri kadar tanıtamadınız, ya insanları yeteri kadar bilgilendiremediniz. Ben sizin huzurunuzda –evet, yetersiz olmakla birlikte- Kamu Denetçiliği Kurumunu kutluyorum. Onlar hakikaten size göre, bu Kuruma göre, sizin yetkileriniz, resen araştırma yetkiniz olduğu hâlde onlar çok daha fazla kendilerini tanıtmışlar, her tarafa gitmişler, mümkün olduğu kadar onların alanıyla ilgili mevcut olan hak ihlalleriyle ilgili vatandaşın bilgilendirilme nedeniyle başvuru sayısı çok çok daha fazla ve bu başvurularla ilgili -Allah rızası için ya- bir tane şu kararı verdik, şunu yaptık gibi olumlu bir talep yok. Yani âdeta topu taca atar gibi gri bir renk çizmişsiniz. İşte kimseyi incitmeyelim, iktidarı da incitmeyelim, diğer tarafı da incitmeyelim. Hepsinde “Belirtilmiştir.” “Faaliyet devam ediyor.” “Çalışmalar yapılmıştır.” Doğru da bu Kurum bir karar verecek, ne yapıldı? Yani bazıları tamam, görev alanınız değil, diğer tarafa gönderildi. Bu anlamda gerçekten, İnsan Hakları Eşitlik Kurumunun bu kısa sürede de olsa hak ettiği bir alanda olmadığını söylemek isterim. Yani burada “Yapıldı.” “Edildi.” E sonuç ne oldu arkadaş? Yani bu hak ihlalleriyle ilgili kaç tane kararımız var, ne oldu? Vatandaş en azından cesaretlendirici kararlar vermelisiniz ki vatandaş “Yahu hakikaten benim bir İnsan Hakları Eşitlik Kurumum var, eğer böyle bir şey olursa ben oraya giderim.” diyebilmeli, o güvenceyi hissedebilmeli. O kararı siz verebilmelisiniz, hani o kararlılığınızla o güvenceyi verebilmelisiniz. Öyle bir karar olmayınca da maalesef bilinmiyor, tanınmıyor, bu şekilde devam ediyor.

Ve mesela geliyoruz, cezaevleriyle ilgili diyorsunuz, emniyet müdürlükleriyle ilgili diyorsunuz. Yani tabii, Sayın Başkanımızla birlikte yurt dışına gittik. Sayın Metiner Cezaevi Alt Komisyonumuzun Başkanı, yani o gayet rahat cezaevlerinin durumunu kendi raporlarında “Evet, şu eksik, şu tamam.” Burada -Allah rızası için- öyle bir eksiklik vesaire de yok ama yurt dışında da Sayın Metiner Bey... Hakikaten oradaki Türk vatandaşlarımız, cezaevlerinde bulunanlarla ilgili büyük sıkıntılar var, bence yine bir yurt dışına gitmeniz gerekiyor ama ülkemizdeki bu sıkıntıları da işte Eşitlik Kurumumuz... Yani sizin raporlarımız bunlara on basıyor. En azından şu olumsuzluklar var, şu olumlu yönler var yani bir İnsan Hakları Eşitlik Kurumunun bunları belirtmesi gerekmez mi? Hiçbir eksiklik vesairesi yok.

Geliyoruz, emniyetle ilgili, karakolla ilgili... Canım Başkanım, 3 tane karakol var; A karakolu, B karakolu, C karakolu. Bunları kapasitesi anlamında, birim anlamında, büyüklükler anlamında emniyet kendi içinde sınıflandırmış. Bunların hangisi hangi evsaflara, hangi koşullara bağlı ki A, B, C’yi ayırmış? Bu ziyaret ettikleriniz hangi koşullarda, neyi eksik, neyi fazla? Geçmişte Sayın Metiner’in Başkanlığında biz İzmir’i ziyaret etmiştik, gayet rahat, o dönemde bize hakikaten ayrıntılı bir vaziyette, insan haklarının ihlali açısından karakolların olması gereken standartlarını anlatmışlardı bize. Bu karakollar olması gereken standartların hangisine uygun? Dikkat ederseniz hiçbir şey yok. İşte rapor, rapor ama ne raporu? Raporun bizi bir yönlendirmesi lazım, bizi bir aydınlatması lazım. Bizi en azından, yahu gelecekle ilgili “Arkadaş şu şu şu eksiklikler var, ey Parlamento.” Veya bundan sonra, sizden sonra görev yapacak olan arkadaşlarımıza “Arkadaşlar, bakın biz şunları şunları yaptık.” yani en azından sizin, biraz bu Kurumun yöreklendirici olması lazım, cesaretlendirici olması lazım. Bu yöreklendiriciliği, bu cesareti bulamıyoruz. Evet, doğru, kurum binası düzgün olmazsa çalışamazsınız ama keşke bu inşaat işini de buna yazmasaydınız yani inşaat işi para işi, bütçe işini gerektirir, bizi ilgilendirmez ki.

BAŞKAN – Komisyon dan yardım talep ediyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani yok, o konuda “Dükkân sizindir.” biz deriz. Yani onu kendi adıma söyleyeyim, muhalefet partisi olarak... Yeter ki bu, yasanın emrettiği adaletsizliklerle, eşitsizliklerle, hukuksuzluklarla mücadele edin “Dükkân sizin.” diyeceğiz biz ama yani dükkânın size ait olması için bize tek bir cümle Allah rızası için bulun da ben tüm laflarımı geri alacağım, özür dileyeceğim.

Teşekkür ederim, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani şunu da söyleyeyim: Yurt dışında biz bu kurumlarımızla övünüyoruz. Bakın daha yeni geldik. “Bu kurumlarımız var.” diyoruz ama övündüğümüz bu kurumlar gereğini yapmıyor. Yani şekli anlamda evrak düzeni mükemmel ama pratikte, uygulamada bulamıyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

İsmail Bey, buyurun.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de Sayın Başkanımıza ve ekibine teşekkür ediyorum çalışmalarından dolayı.

Şimdi, öncelikle tabii bir kurumu önce kurmak, harekete geçirmek, ayakları üzerinde durmasını sağlamak gerçekten güç bir iş, bunu başardıklarımızı zannediyorum ama bu rapora baktığımız zaman da özellikle adında “eşitlik” olan ve İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olan bir kurumun, Türkiye gibi 82 milyon devasa bir ülkede, ülkenin büyük bir bölümünde terörle mücadelenin yapıldığı, bir yıl öncesinde darbeye maruz kalmış bir ülkede bir yıl içerisinde toplam 422 tane vakaya bakması bence çok yetersiz. Ya kurumun tanıtılmasında bir problem var ya da kurumun kendi işleyişinde bir problem olduğu kanısındayım.

Şimdi, Türkiye’de özellikle Parlamentomuzdaki Dilekçe Komisyonunun başvurularına baktığımızda sayı on binleri aşıyor, İnsan Hakları Komisyonunun başvurusuna baktığımızda yine öyle, Ombudsmanlıkta yine öyle, benzer. Özellikle bu insan hakları ihlalini daha ziyade kim yapar? İdare yapar. İdarenin kendi başvuru kurumları olan BİMER’e, CİMER’e on binlerce müracaat var. Yani vatandaş idareden haksızlığa uğradığı ya da insan haklarına aykırılık olduğu bir alanda yine idareden bir şey bekliyor ama bağımsız olduğunu iddia ettiğimiz kurumdan böyle bir beklentiye girmiyor. Burada bir problem olduğu kanısındayım ben, bir.

İkincisi: Bu raporda özellikle 422 tane başvuru var, 25 tane resen incelenebilir, bunun da incelemesini yapmışsınız fakat Türkiye gibi bir ülkede günlük gazeteleri açtığımızda sadece neredeyse her gün birkaç gazetede sizin için resen inceleyebileceğimiz olaylar var. Yani bunların hepsi görmezden mi gelindi, gözden mi kaçtı, ben anlayamıyorum bütün bunları.

Bir de bu incelediğiniz kararlar neler yani ne kararı verdiniz, hangi kurumun dikkatini çektiniz, nerede insan hakları ihlali yapıldı veya yapılmadı? Yani biz işin neresindeyiz, hangi kararları verdik? Bu raporda ben bunları görmek isterdim, bunlar da yok. Rapor daha ziyade kamu kurumlarını ziyaret, kamu kurumları birbirlerini tanımışlar, birbirlerine çay içmeye gitmişler, böyle bir algı var bu raporda. Bir problem olduğu kanısındayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim.

Başvurular on-line mı yapılıyor, yazılı mı, hangisini baz alıyorsunuz?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Yazılı başvuru alıyoruz ancak elektronik ortamda da başvuru yapılabilir ama on beş gün içerisinde de arkasından esas yazılı müracaatını yapması gerekiyor.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederim.

Ruhi Bey, buyurun.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, değerli hazırım; Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları içerisinde bizim Komisyonumuzun -diğer komisyonlarda da muhtemelen böyle uygulamalar vardır ama- en anlamlı taraflarından birisine tanık olduğumuzu düşünüyorum. Bunu Ombudsmanlık Kurumuyla da yapıyoruz, devlet ile vatandaşın arasında ombudsmanlık yapanların ne kadar verimli işler yapıp yapmadıklarını, kamu bürokrasisinin muhatapları ile ombudsmanların uzmanlarını karşı karşıya bu masa etrafında bir araya getirip Komisyon üyesi olarak o müzakereleri takip edip millet adına olması gerekenlerin ne olduğunu denetliyoruz. Milletın sözcülüğü Genel Kuruldaki hitabet konuşmaları değil, komisyon çalışmalarında millet adına, devlet ile millet arasındaki münasebeti daha sağlıklı ortaya koymak, milletın devletini ortaya koymak ve bir medeniyet nişanesi olarak yeniden var olabileme mücadelesinin bir parçası olarak görüyorum. Şu anki sahneyi de bunun bir yansıması olarak düşünüyorum ve âdeta doktora tez izleme komitesi karşısında tezini savunan -akademik çevrede bunu iyi anlayacaklardır akademik arkadaşlarım- heyecanını duyan arkadaşlar gibi muhatapların tezlerini savunması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü İnsan Hakları Kurumu başta olmak üzere bizim yapmış olduğumuz şu anki komisyon görevlerinin bir misyon görevi olduğunu düşünüyorum. Mevzuatları yerine getiren, mevzuatları tamamlamak üzere gelen bürokratik atamalar ve bürokratik görevler değildir. İnanıyorum ki Değerli Başkan ve heyeti de bu kapsamda, böyle oldukları için o göreve atanmışlardır.

Yanılıyor muyum Sayın Başkanım? Bir misyonunuzun olduğunu düşündüğüm için o göreve atandığınız kanaatindeyim. Bu kanaatin mevzuatlarla ilgili bürokratik oligarşinin muhafazakâr varyantı olarak temsilinden ibaret olduğunu düşündüğünüzü düşünmek istemiyorum. Misyon görevi olarak orada oturduğunuz kanaatindeyim ve bazı görevler misyon görevleridir.

Bu açıklamadan sonra ifade etme ve cevap arama peşinde olduğum konular, bizim temel problemlerimizden bir tanesi, insan hakları gibi, hak ve hürriyetler gibi, temel özgürlükler gibi pozitif değer setleri arkasına saklanarak bu memlekette ciddi terörist faaliyetler yapılabiliyor veyahut da yapılan güvenlikle, insanın sahiden can güvenliğiyle ilgili, insan öldürmekle ilgili, terörist faaliyetlerle ilgili faaliyetlerin parçası olanların daha sonra pozitif değer setlerini kullanarak, üzerlerine örtü örterek uluslararası çevrelerde farkındalık oluşturan çalışmalar yaptıkları kanaatindeyim. Bu kapsamda Kurumunuzun insan hakları ihlalinin temelinde can güvenliğinin varlığı ve can güvenliğini tehdit eden ve ortadan kaldıran, daha sonra da bunu değişik söylemlerle, insan hakları gibi kavramlarla savunmaya kalkanlarla ilgili özel bir bölüm açması gerektiğini düşünüyorum. Yani bir telefon direğine gerilerek şehit edilen bir korucunun öyküsünü ya da terörist faaliyetlerin bu memlekette yaptığı işleri veyahut da FETÖ gibi ihanet örgütünün bombalarıyla memleketi ne hâle getirdiğini, bir adım sonra mankurtlaştırdığı aktörlerin kimler olduğunu yerinde tespit ederek insan hakları kavramlarının arkasına bunların sığamayacağına dair uluslararası çevrelerde önemli misyonlar üstlenmesi gereken bir kurum olduğunuzu düşünüyorum. Bu konuyla ilgili sadece ulusal bazdaki insan hakları ihlalinin yerinde tespiti değil, uluslararası vizyonda üniversitelerle yaptığınız akademik, Oxford gezilerinin dışında bu konuyu yerinde ifade eden bilgi ve belgeleriyle beraber o kurumlara farkındalık oluşturabilecek çalışmalar yapmanız gerektiğini düşünüyorum.

Bunun ötesinde ikinci görüşüm ve merak ettiğim konu raporunuzda geçen, evrensel değer ve birikimlerin yanı sıra kadim medeniyetimizin kattığı değerlerin ortaya çıkartılması ifadesinin altını çizdim. Buradaki kastınızın ne olduğunu daha görünür hâle getirmeniz ve bununla ilgili de farkındalık çalışmalarını hem ulusal hem de uluslararası anlamda ifade eden bazı çalışmaların içerisinde olmanız

gerektiğini düşünüyorum. Diyeceksiniz ki “Memleketin her meselesini biz mi çözeceğiz?” Evet, “Ben bir devim, yükü ağırdır devin.” diye başlayan şiiirlerle büyümüşseniz ve bir geleneğin mensubu olarak o görevdeyseniz bütün bunların hepsini düşünmek durumundasınız.

Ben de hazırına ve Sayın Başkana teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Ruhi Bey.

Ayşe Hanım, buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Evet, hoş geldiniz, hayırlı olsun göreviniz.

Ben yine kadın olarak her defasında yaptığım bir şeyi yapacağım. Şimdi, ben bu raporun özellikle bölüm bir, genel bilgiler kısmında raporun sunulacağı yerler var, bu raporu bir de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna da sunacaklar. Ben tekrar bir eleştiri olarak, belki sorumluluk sizde değil ama bu şeyde herhâlde tek bir kadın varmış. Bir defa kendisi eşitsiz olan bir Kurumun bence değerlendirmelerinin de çok eşit olması söz konusu olamaz, kişisel fikrim olarak söylüyorum.

Şimdi, bu raporun gerçekten büyük eksiklikler içerdiğini ve bu hâliyle bence bizim değerlendirme yapmamamız gerektiğini düşünüyorum. Tamam, hızlıca hazırlanmış, eksikler olduğu söyleniyor ama bizim elimizde somut değerlendirme yapabileceğimiz hiçbir veri yok, maalesef hiçbir veri yok çünkü bir milletvekili olarak -bütün arkadaşlarımız da az çok öyledir muhtemelen- sadece kendi makam odalarımıza günde onlarca mektup geldiğini biliyoruz yani uğradıkları eşitsizlik, hak ihlalleriyle ilgili. Yani oluşturulan bir kuruma bu kadar az sayıda başvurunun yapılması bence bir temel özeleştirisi nedenidir yani dönüp bir niye bu durumda olduğunu sorgulamak lazım. Tamam, kendini az tanıtmış olabilir, daha yeni kurulmuş olabilir ama tabii tanıtmanın da ben sadece televizyon programlarına katılmak, broşür dağıtmak, el ilanı ile olmadığını da düşünüyorum çünkü bazen verdiğimiz doğru bir karar toplumda büyük güven uyandırabilir ve insanların bu kuruma daha seri, daha fazla başvuru yapmasını gerektirebilir. Bir defa şu anda ben bile sizin kurumunuzun somut bir olayla ilgili ne karar verdiğini bilmiyorsam toplumdaki da böyle bir beklentiyle gelip başvuru yapmasını bekleyemeyiz. O açıdan, öncelikle, bu raporlaşma tarzının bence değişmesi gerekiyor sizin açınızdan da. Yani bu kadar başvuru olmuş siz hangisini, nasıl değerlendirdiniz? Gittiğiniz yerlerde neleri eksik gördünüz, bize Parlamentoda neyi yapmamızı öneriyorsunuz? Siz cezaevlerinde ne tür sıkıntılar gördünüz, gittiğiniz karakolda ne tür sıkıntılar gördünüz? Bir kişinin hayatını kaybettiğine dair mesela Antalya Gazipaşa’da bir olay var; bu meseleyle ilgili nasıl bir sonuca vardınız? Yani bunların hepsini aslında bugün bizim daha uzun belki bir güne yayacak şekilde konuşmamız gerekiyordu ama maalesef, şu rapordan bunu konuşabilecek durumda değiliz. O açıdan bence birazcık daha üzerinde durup bize yeni bir raporla bu Komisyonun gelmesini daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Bir de şöyle bir durum var: En çok yine ihlallerin gittiği temel bazı meslek örgütleri var yani barolar, Tabipler Birliği gibi yani hekimler ve avukatlar aslında en fazla ihlallerin gittiği ya da diğer meslekler hâkimler, savcılar; bu meslek örgütleri en fazla ihlallerin kendilerine ulaştığı meslek örgütleri ve bunlarla acaba iletişim kuruldu mu? Mesela her avukat girdiği dosyalarda ya da takip ettiği dosyalarda ya da müvekkili varsa cezaevinde bu hak ihlalleri bire bir kendisine iletiliyor. Aslında onlarla de bir görüşüp böyle bir kurumun olduğunu, bu hak ihlallerinin direkt buraya iletilmesi gerektiği şeklinde de bence görüşmeler yapılması gerekiyor.

Yine, aslında bilmiyorum biz cezaevlerini konuşacak mıyız? Yani benim özellikle cezaevleriyle ilgili birkaç...

BAŞKAN - Bugünün gündeminde değil.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) - O zaman en kısa zamanda belki bir gündem olabilir.

Mesela en çok ihlallerin gittiği, gerçekten köklü bir geleneği olan, birçok hak ihlallerinin ulaştığı, sürekli olarak raporlamalar yapan bir İnsan Hakları Derneği var. Acaba onlarla hiç görüşme sağladınız mı? En çok özellikle gözaltında varsa, işkence ya da işte gözaltına alınırken uğranılan hak ihlalleri, cezaevindeki hak ihlalleri, yine farklı oluşan hak ihlallerinin en fazla ulaştığı köklü geleneği olan bir dernek. Yani gerçekten bağımsızlığını da az çok topluma kabul ettirmiş, güvenilirlik de sağlamış bir dernek. Acaba onlarla hiç görüşme sağladınız mı? Burada hangi kurumlarla görüşüldüğü konusunda da çok net bir şey yok, bir konferans gibi bir şeye katılmışsınız, orada ilan etmişsiniz. Belki bunları da daha detaylı olarak belirtirseniz bizim de en azından “Şununla da görüşebilirsiniz, bununla da görüşebilirsiniz...” Sonuçta burada da bir deneyim var yani bu Komisyonun da bir deneyimi var tarihten bugüne, belki bu deneyimi de ortaklaştırmak adına daha detaylı bir raporun gelmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ama Başkan, özellikle bu cezaevleriyle ilgili olarak ayakta sayın bir sıkıntı. Belki hem Komisyonumuz da bunu bazı cezaevlerini gidip görüşler sağlayıp yapabilir ama bizim Komisyonumuzun da gündemine en kısa zamanda alırsak iyi olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Bakan.

SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım, değerli arkadaşlar, İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun Değerli Başkanı ve değerli üyeleri; öncelikle size de bu sunumunuz için teşekkür ediyorum, hayırlı uğurlu olsun diyorum çalışmalarınız.

Şimdi, bu yaptığımız çalışmalarda şöyle bir standardizasyon getirilmesi bağlamında bir şeyler ilave etmek istiyorum. Şunu da söylemek istiyorum: Tabii ki bu kurumlar -Sayın Vekilimiz Mahmut Tanal Bey bahsetti- ileri demokrasinin temel taşlarından. Dolayısıyla biz daha ileri demokrasi, kurumsal demokrasi derken bu kurumların kurulması, işletilmesi, fonksiyonel hâle getirilmesi gerçekten Türkiye adına, Türkiye demokrasisi adına büyük kazanım. Eminim ilerleyen dönemlerde kurumların işleyişi de daha mükemmele gidecek, zaten şu andaki müzakerelerimizi de bunun için yapıyoruz. Özellikle yaptığımız kurum incelemelerini bir standardizasyonu ve bir metodolojisi olması lazım. Mesela huzurevine gittiniz, oraya sadece nezaket ziyareti değil bir gözlem olması lazım. Bir hafta on gün, 2 kişi veya 3 kişi hatta yirmi dört saat boyunca orada yaşayacaklar, olan biten her şeyi gözleyecekler ve ondan sonra rapor edilecek oradaki insan hakları ve eşitlikle ilgili. Bu, karakollar için, hapishaneler için, başka diğer kurumlar için de böyle. Sonuç olarak işte “Şu kadar kişi bir hafta kaldı, şu kadar insanla görüştü, bütün olayları, şunları saptadık, gördük.” Orada spontane her şeyi görecekler. Raporlama dediğimiz zaman o zaman bizim için elde somut bir şey olmuş olacak. Yoksa nezaket ziyaretlerinde ne hastanelerde ne huzurevlerinde ne çocuk yuvalarında ne hapishanelerde ne karakollarda bir şey görünmesi mümkün değil, sadece o andaki anlık bir kısmı tespit etmiş oluyorsunuz, o da objektiflikten çok çok çok uzak. Bunun bir metodolojisi olması lazım, bunun bir standardı olması lazım, bunun bir bilimsel yöntem olması lazım, ondan sonra da bir veri istatistikî değerlendirmesi olması lazım ve bunun da rapora bu şekilde girmesi lazım. “Bu kurumlar şu şekilde incelendi, şu değerlendirmeleri aldık, şu ihlali gördük, şu ideal davranışlarını gördük.” diye. O sonuçlardan da olumlu davranışlar pekiştirilecek, geliştirilecek olumsuzluklar da o şekilde düzeltilmiş olacak.

Ben buna dikkat çekmek istedim, yöntem ve çalışma şekli bakımından.

Tekrar hayırlı olsun diyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim efendim.

Buyurun Mehmet Bey.

MEHMET METİNER (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, yeni bir kurum, öncelikle sizi kutluyorum. Her yeni kurumun beraberinde getirdiği eksiklikler, aksaklıklar olabilir ama zihniyet çok önemli, sizin durmanız gereken yer çok çok önemli. Bürokratik bir kurum olacaksınız hiç olmayın daha iyi, onu öncelikli söyleyeyim, bürokrasimizde yeterli kurumumuz var zaten. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığını da oluştururken çok farklı niyetlerle oluşturduk, şimdi gereksizliği üzerinde yeniden kafa yormaya başladık. Dolayısıyla siz de eğer kendinizi giderek bürokratik bir organa dönüştürecekseniz bence çok işlevsel olamazsınız, öncelikle onu belirteyim.

Beni hem sevindiren hem de rahatsız eden yanını söyleyeyim. Sevindiren yanı şu: Türkiye’de -Sevgili Orhan Miroğlu’yla da konuşurken ortaklaştığımız bir kanaat bu- itibarlı, saygın, tarafsız, bağımsız insan hakları kuruluşlarımız yok. Var olan insan hakları kuruluşları da şu veya bu örgütün paravanı konumunda, şu veya bu örgütün sözcüsü konumunda; bu da ayrıca bir sorunsal aslında. Ruhi Bey’in de işaret ettiği pozitif değerler seti üzerinden insan haklarını kullanarak örgüt propagandası yapmayı amaçlayan dernekler. Ben bu kurumun bütün bu eksikliği giderebilecek bir vizyona, misyonuna ve ufka sahip olması gerektiğine inanıyorum. Emin ol Sayın Başkan, bir taşrada herhangi bir binası olmayan bir insan hakları teşkilatı bütün bu faaliyetlerin fazlasını yapabilir. Biz geçmişte bunları yaptık; 80 öncesinde, cebimizde paramızın olmadığı dönemlerde, imkânsızlıklarla cebelleştığımız dönemde bütün bu faaliyetlerden çok daha fazlasını yaptık. Bu şekilde faaliyet yapan derneklerimiz de yok değil. Devletin bütün olanakları elinizdeyken hâlâ fiziki yetersizliği gerekçe gösterebiliyorsanız ben burada bir ufaksuzluk görüyorum başlıyalımız. Biz birbirimizi eleştirmek durumundayız. Kendinizi konumlandıracağız yer hem Türkiye açısından, bizim açımızdan çok önemli hem de dış ilişkiler açısından çok önemli. O yerde şu: Devlet adına birileri her dönemde yanlışlıklar yapabilirler, iktidarın gücünü kötüye kullanabilirler. Bu kurum iktidar adına, iktidara rağmen, iktidarın da asla tasvip etmeyeceği iktidar gücünü kötüye kullanan uygulamalar konusunda toplumdan yana olan, insan haklarından yana olan, bu anlamda devlet ile sivil toplum arasında çok önemli bir işlevsel rol üstlenen bir kuruma dönüşmeli, dönüştürülmeli; yoksa “Orada bir yanlışlık yapılmış, üstünü örtelim, aman iktidar ne der.” Tam tersine -kendi iktidarımızdan bahsediyorum- bu iktidar, iktidar gücünü kötüye kullanan kim olursa olsun hepsinin açığa çıkarılmasını ve hepsinden hesap sorulmasını önceleyen bir anlayıştır. Bu açıdan kendinizi konumlandırırsanız devlet içindeki devlet adına yanlışlık yapmaları da önlemiş olursunuz. Aynı zamanda sivil toplumda eksikliğini hissetmiş olduğumuz en itibarlı insan hakları kurumunun bir ayağı devletin içinde, hatta devlete bağımlı olsa bile nasıl yapılabileceğini gösteren numune bir kuruma dönüşmüş olursunuz.

Bu anlamda, bence almış olduğunuz duyuların hepsinin üstüne titizlikle gitmelisiniz. Bunun için gazeteleri okumanızı yeterli, sevgili vekilimizin dediği gibi gazetelerde bir sürü şey var. Kuşkusuz bütün bunlar doğru olmayabilir ama doğru olmadığını ortaya koymanız bile bizim açımızdan çok önemlidir. Ama doğruysa da gereğinin yapılması için -bürokratik refleksten bahsetmiyorum- başka mekanizmaları harekete geçiren toplum adına, insan hakları adına o mekanizmaları harekete geçiren aktif bir kuruma dönüşmelisiniz. Yani sadece teklifte bulunan, öneren değil; bu yanlışlığın, bu eşitsizliğin, kötü muamelenin ortadan kaldırılması için de direngen davranan bir... Eğer bunu yapabilirsiniz çok anlamı olursunuz, yoksa size çok güzel binalar verebiliriz yani hatta bir holding binasını hemen size tahsis edelim; daireler oluşturun, müdürlükler oluşturun, müdürlüklere bağlı şeffikler oluşturun; hatta her birisi için de makam arabası isteyin çünkü oraya buraya girerken lazım olur. Her birinizin itibarlı daire başkanlıkları olacak, daire başkanlıklarının hepsinin üstünde de bir başkan ve bunların da konularına uygun makam araçları falan, bütün bunları size tahsis edebiliriz. Ama korkarım ki bütün bunlar tahsis

edildikten sonra bürokratik bir kuruma dönüşürsünüz. O hiyerarşik ilişki sizi boğar bir defa. Evet, bina gerekli, fiziki altyapı mutlaka gerekli çalışmak için, eleman mutlaka gerekli ama zihniyetiniz eğer “Ya şu kurum niye bu imkânlarla da sahip de ben niye sahip değilim?” biçimine dönüşürse oradaki bürokratik zihniyet sizi boğar ve bence bu kurum da fonksiyonel olmaktan çıkar.

Bir diğer husus: Yine Sevgili Vekilimiz Ruhi Ersoy’un değindiği gibi Avrupa Birliği, Amerika insan hakları üzerinden bizi sıkıştırıyor. Aslında kendileri bu açıdan çok daha fazla sorunlu, ziyadesiyle sorunlu yani. Ama işte bir Trump bile bugün sabaha karşı bir “tweet” atabiliyor, Rahip Brunson, neyse yani. Kendisi de casus olduğunu söylüyor, eminim ki öyledir Trump. Şimdi buna benzer Türkiye’ye yönelik insan hakları algısını da düzelterek, bu verileri toplayacak, bunu analize dönüştürecek ve Avrupa’ya gittiğinde de bunun bilgilendirilmesini yapacak bir kurum. Bu anlamda da kendi içinizde örgütlenmeniz gerektiğine inanıyorum.

Onun dışında bir şey daha söyleyerek bitireyim. Tabii ki Mahmut Tanal kardeşim, ben bir İstanbul Milletvekili olduğum için, belediye başkanımıza yönelik bir haksızlığına değinmek durumundayım kayıtlara geçmesi açısından. İfade biçimi sorunlu olsa bile, sen de İstanbul Milletvekilisin, İstanbul Büyükşehir Belediyemizin hiçbir ilçemize yönelik ayrımcı politikaları bugüne kadar olmamıştır; tam tersine zaman zaman fakir fukara, garip gureba ilçeleri rahatsız eden düzeyde CHP’li belediyelere, CHP’nin iktidarda olduğu ilçelere çok daha fazla pozitif ayrımcılığı da aşan hizmetler, katkılar sağlamıştır; sözgelimi Kadıköy’e, sözgelimi Bakırköy’e, sözgelimi Beşiktaş’a. Dolayısıyla İstanbul AK PARTİ’li Belediye Başkanının ayrımcılık yaptığını iddia etmek doğru değildir, bunu da bu kuruma...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – İfade biçimi... Yani bunu da söylemek lazım.

MEHMET METİNER (İstanbul) - İfade biçimi sorunlu olsa bile özde bir ayrımcılık yoktur ama siz ifade biçimlerine çokça takıldığınız için özü her zaman kaçırabiliyorsunuz, keşke bu konuda Büyükşehir Belediye Başkanımızı tebrik etseydiniz.

Cezaevleriyle ilgili küçük bir not. Bize iletilen her bir şeyi biz araştırıyoruz, ziyaretlere gitmeden önce de araştırıyoruz. Ama bazıları örgütlerin ve örgüt militanlarının iddialarını doğru kabul ederek suçlamalar getirmeyi alışkanlık hâline getiriyorlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Biz öyle düşünmüyoruz.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Senin için söylemiyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Yok, şu anda bana döndü. Şimdi, size yaptı...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hiç dönmedim, yüzüm buraya dönük.

BAŞKAN – Evet, bir dinleyelim.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sözün bu tarafa dönük.

MEHMET METİNER (İstanbul) - Üstünüze alıyorsanız alabilirsiniz. Ben cezaevlerinde zaman zaman birtakım yanlışlıklar olumsuzluklar olsa bile iddia edildiği gibi, sistematik bir ayrımcılık, işkence ve kötü muamele olduğu kanaatinde değilim. Böyle bir bilgi, böyle bir kanaat bende oluşmuş olsa bu iddiayı getiren arkadaşlardan çok daha fazla duyarlı davranırım ama “Ayakta sayım yapılmasın. Şu koğuşa giderken şu yapılmasın.” Cezaevinde tutuklu, hükümlü olan herkesin de uyması gereken kurallar vardır. Örgütler cezaevlerinde buldukları koşulları yönetemezler, istedikleri gibi hareket edemezler, cezaevlerinde de herkesin uyması gereken kurallar vardır. Bakanlığın OHAL kapsamında çıkarmış olduğu genelgeler vardır, sayım da buna dâhildir ama “Ben sayım vermem, bildiğimi okurum, ayağa da kalkar slogan atarım, koğuşa da gerekirse sokmam.” dersiniz hepimizi rahatsız eden, hoşumuza gitmeyen birtakım yanlışlıklar olabilir. Bu, hiçbir şiddeti meşru gördüğümüz anlamına

gelmez ama bir tarafı eleştirirken buna sebebiyet veren örgüt militanlarının dilini kuşanmayı da “Parlamentar siyasetçiyiz.” duyarlılığıyla bağdaştırmam. Örgüt militanlarının ağızıyla konuşacak olsak o ayrı bir siyasettir ama “Şu nedenden dolayı bu olmuştur. Evet, bu arbede anında da gardiyanlar orantısız şiddet uygulamıştır ama buna sebebiyet veren de bu davranışlar...”

BAŞKAN – Bunu Urfa raporunu konuşurken, cezaevlerini konuşsak bence...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Yok, buna bir açıklama getirmek gerekiyor. Olmayan bir şeyler üzerinden sabahtan beri bir şeyler anlatıyor da...

MEHMET METİNER (İstanbul) - Cezaevlerimizde bu açıdan...

BAŞKAN – Buyurun, tamamlayın lütfen.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Evet, son bir şey söyleyeyim: Ben bu insan hakları örgütleriyle ilişkilendirirken de çok daha dikkatli olmanız gerektiğine inanıyorum çünkü hakikaten de bu paravan altında birtakım örgütlerin dernekleri vardır. Evet, onlardan bilgi alabiliriz, eyvallah ama onlarla organik ilişkiler, iş birliği içine girmemiz gerektiğine de inanmadığımı belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Ayşe Hanım, söz vereceğim...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Kısa bir açıklama yapacağım.

BAŞKAN – Yeni bir sataşma çıkmasın.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Yok, yok sataşma değil.

BAŞKAN – Çünkü onu, cezaevlerini, o Urfa raporunu konuşurken ayrıntılı değerlendireceğiz.

Buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Evet, yine onunla ilgili kısa bir şey söyleyeceğim.

Ya, şimdi, bir defa ben “Cezaevlerine cezaevi komisyonu gitmiyorum.” diye bir iddiada bulunmadım. Varsa eğer böyle duyan bir arkadaş, lütfen ifade etsin. Hatta ben dedim ki: “Cezaevlerinde sıkıntılar var, bunları konuşalım.” Şimdi, “Örgütünün ağızıyla konuşmak, bazı kurumların örgütün paravanı olması...” Bir defa bu, bu Komisyonun da bir ayrımcılık yapılması meselesidir. Şimdi, bir ayakta sayım meselesi var. Bunun ne bir genelgede ne de...

BAŞKAN – Bunu bence raporu konuşurken tartışalım.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Hayır, hayır şimdi açıklayayım. Ama şimdi Sayın Metiner bir sürü sataşmada bulundu ve söylemediğim, açmadığım, konuşmadığım bir konuda.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Size cevaben söylemedim, sataşmada da bulunmadım.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben bana cevaben söylediğinizin farkındayım Sayın Metiner, hep aynı şeyi yapıyorsunuz, lütfen.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Cevaben konuşmadım, sataşmada da bulunmadım, görüşlerimi söyledim.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben şu raporla ilgili konuştum, cezaevlerinin ayrıca gündem yapılması gerektiğini söyledim. Ben kendi fikrini söylerim, Sayın Metiner kendi fikrini söyler, gideriz orada inceleme yaparız, orada objektif bir sonuca varırız. Yani tez, antitez ve sentezi oluşturmamız lazım. Yani bir tarafın hep doğru olduğunu, bir tarafın söylediğinin hep kesin sonuca götürdüğü gibi bir iddiamız yok ama bu sataşmalar da bu çalışma tarzı da bizi doğru, objektif sonuca götürmeyecektir.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, söz talebi var mı?

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Ben söz istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun lütfen.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Konuşmayan tek kişi ben kaldım. Ben de bir iki şey söyleyeyim.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı ve değerli üyelerine teşekkür ediyoruz.

Şimdi, tabii, üstünde konuşulacak bir rapor yok gerçekten ve zaten arkadaşlarımız genel olarak kurumumuzun itibarı üzerine söz söylediler, bence de bu çok önemli bir şey. Türkiye’de insan hakları mücadelesi söz konusu olduğunda bence her şeyi yeniden düşünmek durumundayız. Yani şu an Avrupa Birliği ülkelerinde bu müktesebatın çok zorlandığını görüyoruz çünkü hiçbir şey bu müktesebatın oluştuğu İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki gibi değil. Türkiye’de, bu meseleye çok daha geniş bir ufukla bakmalı. Neden Türkiye’nin on yıl sonra Orta Doğu’da muazzam ihlallerin sorgulanacağı, mahkeme edileceği bir insan hakları mahkemesi olmasın? Şimdi, bu ufukla hareket ettiğiniz zaman, bence bu tür kurumlarımızın önce bir kuruluş felsefesine bakmak lazım. Şunu görüyoruz: Yani burada keşke Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile bizim Komisyonumuz kuruluş felsefesi üzerine bir toplantı yapsa, birkaç saatimizi harcasak. Nasıl yürüyecek bu iş Türkiye’de yani raporlama üzerine mi, işte mağdurları dinleyerek mi yoksa bizim çok daha geniş bir perspektifle mi hareket etmemiz lazım?

Şimdi, “itibar” dediğimiz zaman Türkiye’de hakikaten insana güven verecek itibarlı bir insan hakları kuruluşumuz yok. Herkes kendi cenahında bir şeyler yapıyor, yapıyor tabii ki yani bunu inkâr edemeyiz, İnsan Haklarından tutun, MAZLUMDER’e kadar herkesin bir çalışması falan var ama itibar söz konusu olduğunda bence ortada fazla bir şey yok. Yani itibardan kastım şudur: Bir insan hakları kuruluşunun raporları eğer ilgili davaların yargılandığı mahkemelerde delil olarak delil niteliğinde görülmezse bence o insan hakları mücadelesi itibarlı bir mücadele sayılmaz. Avrupa Konseyinde biz, Gazze’de kurulu Filistin İnsan Hakları Derneğini dinlemiştik, başkan ve üyeleri vardı. Şunu öğrenmiştik: Gazze’de kurulu olmasına ve kurucularının tümünün Filistinli olmasına rağmen, bu kuruluşun hazırladığı raporlar, ihlallerle ilgili İsrail mahkemelerinde görülen davalarda mahkeme heyetinin çok itibar ettiği raporlardı. Yani “insan hakları mücadelesi” dediğiniz zaman böyle bir sonucu hedeflemeniz lazım ve bu tabii ki sadece ulusal düzeyde yani sadece Diyarbakır’ın, Yozgat’ın size itibar etmesi yetmiyor. Evet, dünyaya karşı da bir sorumluluğunuz var ve bu itibardan söz ederken ulusal ve uluslararası düzeyde itibarı anlamamız lazım çünkü insan hakları mücadelesi artık bir ülkenin iç sınırları, içiyle ilgili bir mesele değil. Mesele doluyor, dolaşüyor, sizin ülkenizle ilgili, başka ülkelerle ilgili çeşitli raporlara konu oluyor vesaire.

Şimdi, buradaki eleştirilerin bile aşlında vardığı bir sonuç var: Beklentimiz yüksek, yeni bir kurum ve bence Türkiye’de bu kurumdan beklenti çok yüksek olduğu için arkadaşlarımız biraz eleştirdiler ama bu da doğru bir şey. Yani milletvekiliyiz biz, ihlallere pek fazla uğramıyoruz, geçmişimizde hepimize bazı ihlaller falan var ama şimdi düşünün ki bu toplantıyı biz vatandaşlarla, 3-5 vatandaşla yapsak herhâlde kurumumuz çok daha sert eleştirilere uğrayabilirdi. Dolayısıyla ben bir şey teklif ediyorum somut olarak: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kuruluş felsefesi ve perspektifi üzerine İnsan Hakları Komisyonumuzla birlikte bir çalışma yapalım ve arkadaşlarımız hazırlansınlar. Yani Türkiye’deki bu koşullar, Orta Doğu’daki bu gelişmeler yani şu an bize sığınmış 3-3,5 buçuk milyon mültecinin... Muazzam insan, hadi bırakalım kendi Türkiye Cumhuriyeti yurttaşımızı, tecavüze uğramışlar var, işte Midyat’ta, kampta Ezidi vatandaşlarımız var vesaire, her türlü ihlal var, Orta Doğu bir ihlaller coğrafyasına dönüştü ve biz Orta Doğu’ya sınır bir ülkeyiz ve biz, Orta Doğu’daki

süreçten bizi farklı kılan bir demokrasimiz olduğunu söylüyoruz. Dolayısıyla bu kurum bu fikre çok fazla hizmet edebilir diye düşünüyorum ama bu temaslar çok önemli, akademik çalışmalar da önemli tabii. Üniversitelerden -gördüğümüz kadarıyla- çok yeterli destek falan alınmıyor. Oysa birçok üniversitemizde biliyoruz ki insan hakları kürsüleri falan var, çok yoğun çalışmalar var, geçmişle yüzleşmeler var, bir sürü çalışma yapıyor üniversitemiz. Kurumumuzun biraz da o çalışmaların içerisinde bir biçimde olması lazım, o çalışmaların sonuçlarını biraz kendi cephesinden irdelemesi lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ederim.

Arkadaşlarımızın değerlendirilmelerini, içinde soru olan konuları da zaten sizler not aldınız. Şimdi söz vermeden bir iki değerlendirme de ben izninizle yapmak istiyorum.

Biliyorsunuz, bu 6701 sayılı Yasa bu Komisyonun altyapı çalışmalarıyla Genel Kurula getirilip Meclisten çıkarılan bir yasa; kuruluşu hazırlayan bir Komisyon dolayısıyla bu konudaki tecrübi bilgi aktarımları, bu kuruluşun, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun çalışmasına ilişkin önerilerini, kendi tecrübelerinden kaynaklı ve bu kanunu çıkarırken neyi amaçladıklarına yönelik tespitler olarak çok ciddiye alınması gerekir diye düşünüyorum ben de.

Türkiye sonuçta, dışarıdan bakılınca bu insan hakları kurumları üzerinden de izlenebilen, edilen takip edilen ve buralarda derecelendirmelere tabi tutulabilen... Bütün ülkeler için bu geçerli. Dolayısıyla bu kuruluşların çalışması ve itibarlı olması... Bu sadece fiziki itibarla mukayyet değil. Ben fiziki altyapı sorunlarını şu açıdan önemli bulduğumu söylemek istiyorum: Yani dışarıdan bakıldığında da bir devletin o kuruma vermiş olduğu itibar açısından da önemli olabilir ama aslolan içeriktir arkadaşlarımızın söylediği gibi. Bu açıdan bu değerlendirmeleri yapan arkadaşların çok kıymetli görüşleri olduğunu ifade etmek istiyorum.

Tabii, sizin rapor hazırlayıp Meclise getirdiğiniz süreçlerden bağımsız olarak bizim daha önce Başkanlık Divanında arkadaşlarımızla istişare ederek “Kurumu çağıralım, bir dinleyelim, yapısını bir öğrenmiş olalım, çalışmaları hakkında bilgi aktarsın...” Kanunun 9’uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre bir defaya mahsus değil yani raporları bir yıl içerisinde birkaç kez sunabilir. Dolayısıyla çok daha donanımlı bir hazırlıkla inşallah, sizi bekleyelim daha sonra.

Ben şimdi bu değerlendirmeler ışığında cevaplarınız varsa Sayın Başkanım söz vermek istiyorum.

Sayın Başkan, buyurun.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Tekrar teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, çok değerli eleştiriler bunların her biri. Biz kendi payımıza bütün eleştirileri alıyoruz, kabul ediyoruz. Bunların bir kısmı haklı olabilir, bir kısmı haksız olabilir ama hepsi için ayrıca teşekkür ediyorum. Buradaki her bir eleştiri de bu memleket için, bu insanımız, vatandaşımız için bir katkıdır diye düşünüyorum. Bizim bir eksikliğimiz varsa onları kendi içimizde değerlendireceğiz ancak bazı konular tabii... Ben şunu da demek istemiyorum: Oynamasını bilmeyen gelin “Yerim dar.” dermiş yani o noktaya da getirmek istemiyorum ama yani şimdi burada kategorize etmemiz gerekirse yeni bir insan hakları kurumundan bahsediyoruz. Şimdi, eleştirileri de kurumun şartlarını bilerek yapmak gerekir. Buraya bir ağlama duvarı olarak gelmedik, sorguya çekilen bir makam olarak da gelmedik, karşılıklı bir...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Hayır, hayır, onun için geldiniz, ona katılmıyorum.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Nasıl?

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Millet adına burası sorguya çeker.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Yok yani...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bu konudaki ifadenize katılmıyorum.

BAŞKAN – Sayın Başkanım, ben onu açıklayayım.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Tamam.

BAŞKAN – Şimdi, sonuçta İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Türkiye Büyük Millet Meclisi adına faaliyet yapan Komisyon. Dolayısıyla millet adına bütün kurumlara, sadece size değil, bütün idari kurumlara hesap sorma yetkisine sahiptir, sorguya çekme yetkisine sahiptir. Bunun kayıt olarak düşmesini isterim.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Doğru, doğru.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bu bile bürokratik bir zihniyet Sevgili Başkanım. Burası millet adına herkesi ve her yeri sorgulayabilir ama sizi sorgulamak için çağırmadığımızı da bilmenizi isteriz.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Yok yani ben de o şekilde algıladım. Yani biz burada sorunlarımızı beraber tartışalım diye aslında şey yaptım, mesele değil, kendimizi tanıtalım istedim.

BAŞKAN – Orhan Bey’in önerisi de önemlidir o konuda, birlikte bir çalışma perspektifi...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Tamam.

Şimdi, önce bu bizim vizyonumuzla ilgili olarak... Ben bunu tekrarlamak istiyorum, biz daha ilk toplandığımız zaman şöyle belirledik kendi vizyonumuzu: “Uluslararası insan hakları sözleşmeleri ile milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini bağdaştırarak insan hakları alanında halkımıza ve küresel topluma öncülük eden, açıklama ve kararlarına güvenilen, referans alınan, kalitesi ve marka özelliğiyle uluslararası kabul gören, insan hakları politikalarını etkileyebilen uluslararası arenada Türk vatandaşlarının ve akraba topluluklarının yurt dışında uğrayabilecekleri insan hakları ihlallerini de gözleyen ve uluslararası toplumun gündemine getirebilen, gerektiğinde uluslararası alanda ihlal edilen insan hakları konusunda araştırma yapıp raporlar yayınlatabilen, yapılan haksız ithamları cevaplandırabilen ve yeni evrensel haklar tespit edebilen bir kurum olmaktır.” Tabii, bu kolay bir şey mi? Hayır, çok zor bir şey yani bir anda olabilecek bir şey değil. Peki, bizim yapımız, çapımız ne? Ona baktığımız zaman, bu yapıyla, bu altyapıyla bunlar hemen gerçekleşir mi? Hayır, gerçekleşmez ama bu bir vizyondur, niyetimizi ortaya koyan bir şeydir, bunun için, biz, tabii, işin başındayız yani yeni doğan bir çocuktan hemen koşturmasını beklemek mümkün olmadığı gibi, bizim açımızdan da daha altı aylık bir faaliyeti gerçekleştiren bir kurum için de bunları söylemek biraz erken olur diye düşünüyorum. Yani elbette ki burası da sorgulayacak vatandaşımız da sorgulayacak, doğrudur ama hani “orantılılık” diyoruz ya, o orantılılığa yine dikkat etmek gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, evet, biz kadim değerlerimize vurgu yapıyoruz, bu önemlidir, burada da vurgulamak istiyorum. Batı’daki insan hakları anlayışı yani maalesef... Biz, tabii, onların aldığı mesafeyi, birçok şeyi takip ediyoruz, içselleştiriyoruz ve yakalamaya çalışıyoruz ama bizim özümüzdeki değerlerimizde

çok daha ilerisinde bazı şeylerin olduğunu da biliyoruz. Yani biz hak anlayışında, yaklaşımlarda bazı şeyleri zaman içerisinde kaybetmiş olabiliriz ama bunun ötesinde, Batı'nın da birçok şeyi kaybettiğini biliyoruz. Bugün Batı, insan hakları alanında samimiyetsizlik sorunu yaşıyor, kendi yaptığı putu yemeye başladı. Bunu bilmemiz lazım. Artık, ayrımcılığın âlâsı Avrupa'da yaşanıyor, Batı'da yaşanıyor. Boşuna değil bunlar, insan hakları alanındaki şeyler. Bizim önce kendimizi "check" etmemiz lazım, biz bunun için varız burada, doğrudur ama "Kadim değerlerimize vurgu yapmakla ne kastettiniz?" dediği için sayın vekilimiz, ben ondan dolayı buraya girmiş oldum.

Şimdi, bizim kurumla ilgili olarak söylediğimiz de evet, zihniyet çok önemlidir, bizim nerede durduğumuz çok önemlidir yani burada bundan tüm kurul üyelerim de kendine göre bir değerlendirme yapacaktır ama biz bürokratik bir kurum olma niyetinde değiliz. Biz hakikaten raporlarımızla referans alınalım ve kararlarımızla da politikaları etkileyelim, değiştirelim isteyen bir kurumuz, bunun için de elbette çalışacağız. Fakat bu noktada şu anda zaten fazla bir başvuru olmuş değil.

Gelelim ziyaretler meselesine. Şimdi, belki bir eksik bilgi oldu ama ondan önce de şunu söyleyeyim: "Biz işin başındayız." dedim. Bakın, 150 kişilik bir kadro bize verilmiş, ihdas edilmiş kanunla. Bunun 40'ı uzman yardımcısı, 30 da uzman var ama şu an itibarıyla bizim kurumumuzda kendi kurumumuzdan 15 uzman yardımcımız var. Bunun dışındakiler, geçici görevlendirmelerle toparlayabildiklerimiz. Bu, şeyler açısından da böyle yani diğer idari görevlerdeki, destek hizmetlerindeki de çoğu dışarıdan geçici görevlendirmeye aldıklarımız. Burada bürokratik bazı engeller var bizden kaynaklanmadığını düşündüğümüz, kurulumuzdan kaynaklanmadığını düşündüğümüz. Bu konuda bunu şey yapmak için söylemiyorum ama biz sizin önünüze bir kanun değişikliği talebiyle de gelebiliriz. Bunu bilmenizi ve bu soruna da destek vermenizi istediğimiz için bunları aktarıyoruz.

Yapılacak şeyler için 3 ayrı bölümden bahsettik. Bu kurumun çatısı altında 3 ayrı kurum var. Her bir kuruma mevcut uzmanlarımızı dağıttığımız zaman sayı da sınırlı oluyor. Bunun da bilinmesi gerekiyor. Biz yapabileceğimizin en güzelini yapmaya ve en kısa zamanda hedefimize varmaya istekliyiz, niyetliyiz.

Şimdi, bu ziyaretlerle ilgili olarak, biz nezaket ziyareti yapmaya gitmiyoruz. Bunun bilinmesini isteriz. Yani çok ziyaretimiz var mı? Evet, kısmen var. Daha çok olabilir mi? Olur ama bu zaman içerisinde oturacak bir şeydir diye söylüyorum.

Şimdi, ziyaretlere gittiğimiz zaman öyle kısa bir ziyaret de olmuyor, günlük ziyaretlerimiz oluyor. Ben hemen bu ziyaretlerle ilgili kriterleri söyleyeyim: Tabii, alan çok geniş olduğu için, bunun içinde cezaevi de var, psikiyatri merkezi de var, huzurevi de var, nezarethane de var, hepsine gitmeye çalışıyoruz. Bu noktada farklı türde alıkonulma merkezlerini seçiyoruz. Ona göre bir program yaptık, bundan sonra da öyle olacak, yıllık bir ziyaret programımız oldu. Yoğun başvuru nereden alınıyorsa orayı öncelemeye çalışıyoruz, coğrafi dağılımı esas alıyoruz, özel durum ve gelişmeleri esas alıyoruz. Bu çerçevede, mesela, hakikaten, bu Gazipaşa ziyareti önemliydi. Burada şunu söylemek durumundayım: Biz kurul olarak ziyaret raporlarının yayınlanmasını kararlaştırmaksızın, kamuoyuna açıklamaksızın faaliyet raporuna da yansıtamazdık, bunun için yansıtmadık ama ilgili kurumlara bunları gönderdik, bunlarla ilgili tavsiye raporlarımız oldu.

BAŞKAN – Bağlayıcılığı yok galiba kararların?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Kararlar tavsiye kararları ama takibimiz var, onu takip ederiz. Tavsiye niteliğinde kararlarımız var ve gönderdik bunları ilgili kurumlara. Fakat ben size özellikle Gazipaşa için -bu henüz açıklanmış bir şey de değil ama- söyleyeyim: Gazetelerde haber olduğu zaman hemen öğlen 12.00'de yola çıktık, akşam yedide Antalya'daydık. Ondan sonra gece bir buçuğa kadar orada çalıştık, nezarethaneleri

yerinde inceledik ilgili kişileri tek tek dinledik ve burada size çok rahat söyleyebileceğim bir şey: Habersiz ziyarette bu. İşkence ve kötü muamele olmadığını, şüpheli herhangi bir şeyin olmadığını ve yakalanan kişinin de bir PKK'lı terörist olduğunu görmüş olduk ama bunu da açıklamadık. Yani niye açıklamadık? Soruşturma devam ediyor, soruşturmanın gizliliği var, burada yargıya da müdahale olsun istemedik. Bununla ilgili, savcılık da bizden görüşümüzü istedi, onunla da ilgili prosedür içerisindeki yazışmalarımız devam ediyor ama bunu kamuoyuna açıklamadık.

Şimdi, keza, diğer cezaevi ziyaretleriyle, bunlarla ilgili hepsinde biz raporlaştırdığımız konularda ilgili idarelere gerekli tavsiyelerde bulunduk.

Burada, cezaevi ziyaretlerinde nelere dikkat ediyoruz? Şimdi, cezaevi ziyaretleri bir tam gün sürüyor. Ziyaretler önce merkezin idaresiyle görüşmeyle başlıyor. Bu görüşmede merkez hakkında bilgiler toplanıyor; kapasite, birim, şikâyet sayısı, engelli, kadın-erkek vesaire, genel bilgiler alınıyor, daha sonra bizim uzmanlarımız koşullara dağılıyor, yerinde inceliyor, hem kurum personelinin hem de cezaevinde yatan mahkûmlardan, tutuklulardan bilgi alıyor ve bunu yaparken de yanlarında idareciler, kurum personeli bulunmuyor. Daha sonra da son görüşme yapıp ilk gözlem ve tespitlerden kuruma aktarılması gerekenler onlara aktarılıyor, daha sonra rapor yapılmak üzere ayrılıyor.

Bizim bu alınulma mekânlarının her biri için kılavuzlarımız var. Bu kılavuzlarda kontrol listeleri hem İnsan Hakları Sözleşmesi hem AIHM kararları hem CPT standartları hem de ulusal mevzuata dayanılarak hazırlanıyor, merkezler bu kılavuzlara göre değerlendiriliyor. Temel olarak işkence ve kötü muamele var mı, fiziksel koşullar yeterli mi veya orada kötü muamele sayılabilecek bir durum var mı, sağlık hakkına erişim noktasında bir sıkıntı var mı, içeride hakları hatırlatılıyor mu, eğitim ve diğer faaliyetler, gerekli eğitimler yapılıyor mu diye bunlara bakıyoruz. Bir de kırılğan grupların, kadın, engelli vesaire kişilerin şartlarıyla ilgili de incelemelerimiz oluyor.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Aşağı yukarı soru sorulan konuları değerlendirdiniz ama genel olarak eleştirilerin yoğunlaştığı alanları siz de tespit etmişsiniz. Bizim Komisyonun hassasiyeti önemli çünkü bu kanunu bu Komisyon hazırladı, çıkardı. Hangi amaçla çıkardığı da ortada. Bu açıdan, sizden daha etkin, donanımlı bir rapor bekliyoruz.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – İnşallah. Sürekli sizlerle bire bir de görüşme durumumuz olur, ziyaretlerimiz olur.

BAŞKAN – Bundan sonra belki bu konuları daha yoğun görüşeceğiz.

Ben teşekkür ediyorum hepinize. Değerlendirmeleri için Komisyon üyesi arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (3)'üncü bendi gereğince kurumun görev ve yetkileri ile faaliyetlerine ilişkin yapılan bilgilendirme sunumuna ilişkin görüşmelerimiz tamamlanmıştır.

Toplantıyı kapatıyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Kapanma Saati: 12.11

